

PRÒLEG

El 2009 es publicà el fascicle 15 del Corpus International des Timbres Amphoriques, titulat *Barcino I. Les marques i terrisseries d'àmfores al pla de Barcelona* i el qual, sota els auguris de la Unió Acadèmica Internacional, van editar l'Institut d'Estudis Catalans i l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica.

Ara, tres anys després, tenim a les mans el fascicle 18, *Barcino II*, dedicat al Baix Llobregat, que en l'antiguitat formava part de l'*ager Barcinonensis*. Aquesta vegada l'edició és a càrrec de les mateixes institucions i en tenen cura Cèsar Carreras Monfort, Albert López Mullor i Josep Guitart i Duran, que han sabut aplegar i coordinar un magnífic equip, el millor per a redactar els diferents capítols que conformen el que podem considerar un llibre integral del que és i ha de ser l'arqueologia. L'objectiu fonamental era confeccionar un corpus, però acompanyen el catàleg una sèrie de valuosos estudis que contextualitzen les troballes i les situen en la seva dimensió històrica.

En efecte, en la línia de l'anterior fascicle 15, se'ns presenta de bell començament la riquesa vinícola, que comportava la fàbrica dels corresponents envasos, en la fèrtil vall del Baix Llobregat. Tot seguit es fa un estudi en cinc capítols de les terrisseries dels diferents jaciments, amb una valoració de les diverses intervencions arqueològiques i una bona documentació gràfica. A continuació es procedeix a la caracterització arqueomètrica minuciosa de les àmfores produïdes al territori, en la qual es presenten els resultats de les anàlisis químiques, mineralògiques i petrogràfiques.

El gruix del volum, com havia de ser, l'ocupa el corpus epigràfic dels diferents segells, amb un

gran afany d'exhaustivitat i rigorositat, avalat per l'autòpsia i el dibuix o calc de cadascun dels segells de les peces, moltes inèdites. Piero Berni Millet i Cèsar Carreras Monfort han fet, d'aquesta manera, una aportació cabdal a l'epigrafia de l'*instrumentum inscriptum*, atès que han recollit principalment les marques sobre àmfores Pascual 1 i Dressel 2-4, però sense oblidar altres tipus amforals, com els *dolia*, les *tegulae* o les gerres de ceràmica comuna oxidada. Cal assenyalar aquí també que els autors han trobat totes les facilitats d'accés als fons, posats a la seva disposició per part dels responsables de les institucions dipositàries del material.

La gran quantitat de documents aportats permet, d'una banda, augmentar el nombre i l'àrea de dispersió d'algunes marques, com les molt abundoses de *Iulius Anicetus* sobre àmfores Pascual 1, destinades principalment al mercat gal; i, de l'altra, establir les relacions entre els propietaris o administradors de les explotacions vitivinícoles i els habitants de la colònia, i en aquest sentit és paradigmàtic el cas de *C. Trocina Synecdemus*, que Diana Gorostidi Pi proposa d'identificar amb les marques SYN/SYNE.

No es deixen tampoc de banda la mobilitat a l'entorn de l'eix del Llobregat (*Rubricatum*), ni la revisita de l'ancoratge de les Sorres, punt de sortida dels vins produïts en aquesta vall. Finalment, un útil compendi de les diferents terrisseries i la seva cronologia, encaixat en uns quadres molt nítids, permet d'abordar la seva presència en els diferents derelictes i traçar les vies de comercialització. Pensem en les perspectives que, per la via mediterrània, va obrir a mitjan segle xx Nino Lamboglia, l'impulsor de l'arqueologia

subaquàtica, amb l'excavació de la nau d'Albenga i més tard la de la nau de Diano Marina, amb un carregament d'àmfores de Can Pedrerol i Can Tintorer. Tots aquests descobriments van fer que el món científic internacional prestés més atenció a la producció vitivinícola del Baix Llobregat en època romana altimperial. Per altra banda, l'estudi d'altres derelictes a Còrsega i a l'estret de Bonifacio permet de veure també una via de comerç més directa cap a Roma i els ports del Tirrè. Cal fer notar la considerable elevació del percentatge de marques que, amb aquest estudi, es poden reconèixer.

L'estudi dels materials aplegats en aquest volum demostra clarament que la producció terrissera va començar a prop del delta del Llobregat, on es constituïren àmplies zones industrials per a envasar grans quantitats de vi. Quan a la darrereria del segle I aC es fundà la nova colònia de *Barcino*, amb la corresponent centuriació del territori, es crearen noves terrisseries amb la finalitat de transportar el vi produït en els dominis de les *vil·lae* romanes de la conca del Llobregat.

Una altra qüestió, llargament debatuda durant molts anys, troba nous arguments per a quedar imprecisa: la suposada fi dels vins tarraconenses i laietans arran de l'edicta de Domicià, ja que els jaciments semblen trobar una continuïtat fins a mitjan segle II dC, cosa ben demostrada en una altra zona d'elaboració de vi laietà, la comarca del Maresme.

Veritablement, amb el fascicle del 2009 i aquest que ara veu la llum, s'han fet passes de gegant per a disposar de sòlides evidències sobre quan, on i com funcionaven els centres productors i exportadors de vi, la seva implicació en el territori i les relacions socials dintre del reduït en extensió, però intens en activitat econòmica, *ager Barcinonensis*, que trobà en el *Rubricatum* una artèria vital que, a més, regava una fèrtil plana a la qual els agricultors romans saberen treure un alt rendiment.

Isabel RODÀ
 Directora de l'Institut Català
 d'Arqueologia Clàssica
 Desembre 2012